

## Torsdagen den 8 maj

Kl. 19.30

---

*Bryggeriindustrin*

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

### § 1 Bryggeriindustrin

Föredrogs näringsutskottets betänkande 1979/80:44 med anledning av motioner om bryggeriindustrin.

I detta betänkande behandlades motionerna

1979/80:316 av Elvy Nilsson m. fl. (s), vari såvitt nu var i fråga (yrkande 1) hemställts att riksdagen uttalade att verksamheten vid Pripps bryggeri i Torsby borde fortsätta i någon form och med minst oförändrad personalstyrka,

1979/80:954 av Anders Gernandt och Kerstin Göthberg (båda c), vari hemställts att riksdagen hos regeringen skulle anhålla om åtgärder för att möjliggöra fortsatt bryggeriverksamhet i Arboga,

1979/80:1012 av Olof Palme m. fl. (s), vari hemställts att riksdagen skulle

1. av regeringen begära en redovisning av föreliggande planer på strukturförändringar i bryggeriindustrin,

2. som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om statens insatser i bryggeriindustrin, samt

1979/80:1774 av Bertil Jonasson och Karl-Eric Norrby (båda c), vari hemställts att riksdagen hos regeringen begärde förslag som säkerställde driften vid Pripps bryggeri i Torsby.

Utskottet hemställde

att riksdagen skulle avslå

1. motion 1979/80:1012 (om strukturutvecklingen i allmänhet inom bryggeriindustrin),

2. motion 1979/80:954 (om Arboga bryggeri),

3. motion 1979/80:316 yrkandet 1 och motion 1979/80:1774 (om Torsby bryggeri).

Reservation hade avgivits av Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Lilly Hansson, Rune Jonsson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) som ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen med anledning av motion 1979/80:316 yrkandet 1 samt motionerna 1979/80:954, 1979/80:1012 och 1979/80:1774 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanternas anförde.

HUGO BENGTTSSON (s):

Herr talman! När riksdagen hösten 1978 senast behandlade bryggeribranschen var det mot bakgrund av de problem som stora delar av branschen då hade. Situationen hade sitt ursprung i det några år tidigare fattade beslutet om förbud att tillverka mellanöl, ett beslut som för en rad företag inom branschen kommit att medföra stora problem. Den nedgång i ölkonsumtionen som kunde noteras vållade allvarliga lönsamhetsproblem med åtföljande sysselsättningsproblem för ett flertal företag, en utveckling som sedan dess har fortsatt och även förstärkts.

Regeringen hade 1978 lagt fram ett förslag om bildandet av ett statligt strukturbolag, Brygginvest AB, med uppgift att initiera till och medverka vid strukturförändringar i bryggeribranschen. Riksdagen beslutade också i enlighet med förslaget. Och den första uppgift Brygginvest enligt riksdagsbeslutet fick var att åstadkomma en samordnings- och strukturplan för hela bryggeribranschen. Planen skulle upprättas i samråd med samtliga företag inom branschen som var intresserade av att delta. I planen skulle redovisas vilka strukturförändringar som borde ske och i vilken takt de borde genomföras. Härvid skulle särskild hänsyn tas till regionalpolitiska synpunkter och sysselsättningsaspekter. Motivet för detta var som bekant att man skulle förhindra att bryggerier i orter med sysselsättningsproblem skulle slås ut på ett okontrollerat sätt.

Brygginvest har i februari månad i år presenterat sin strukturplan. Av denna framgår att den nedåtgående trenden för branschen har fortsatt och att endast ungefär 70 % av dess kapacitet utnyttjas eller, om man vänder på problemet, 30 % står outnyttjad. Man framhåller också att en betydande nedskärning av kapaciteten inom branschen är en absolut nödvändighet för att uppnå en sund ekonomisk utveckling, en acceptabel balans mellan produktion och kapacitet samt en rationell produktionsstruktur.

I planen föreslås att tio bryggerier avvecklas under perioden 1980–1983. Och efter att ha redovisat vilka bryggerier som enligt planen skall bortrationaliseras konstaterar man att sysselsättningen skulle komma att drabbas mycket hårt i vissa orter, något som inte kan anses acceptabelt från samhällssynpunkt. Totalt skulle omkring 500 arbetstillfällen försvinna om planen genomfördes.

Av Brygginvests strukturplan framgår klart att utvecklingen har försämrats ytterligare sedan riksdagen senast diskuterade branschens problem. Och det tråkiga är att tendensen fortsätter. Även för ett år sedan lönsamma och till synes stabila företag har nu drabbats av lönsamhetsproblem. När Brygginvest skapades närdes väl en stilla förhoppning att man genom detta bolag skulle kunna lösa problemen. Men från socialdemokratiskt håll framhöll vi redan då att om så inte skulle bli fallet och om de lösningar som regeringen hade förordat inte skulle komma att fungera tillfredsställande, så

fick frågan på nytt aktualiseras i riksdagen.

Och det är detta vi från socialdemokratiskt håll också har gjort. Det står praktiskt taget helt klart att en snabb utslagning av vissa enheter i branschen kommer att ske om inte snara åtgärder sätts in. Vi har i vår partimotion 1012 krävt att regeringen snarast för riksdagen bör presentera en strukturplan och ett åtgärdsprogram för sysselsättningen på berörda orter. Det är detta yrkande som vi följer upp i vår reservation. Vi ser det som ytterst angeläget att riksdagen får vara med och ta ställning dels till strukturplanen, dels till frågan om hur uppkomna problem skall åtgärdas. Och det är faktiskt bråttom.

Nu har det, som vi kan konstatera av handlingarna, motionsledes framförts krav på att bryggerierna i två av de i utredningen utpekade orterna inte skulle få läggas ned. Detta görs mot bakgrund av att det i dessa två fall gäller bryggerier inom Pripps, där staten är majoritetsägare. Jag kan förstå riksdagskollegerna från de aktuella bygderna, och jag skall strax återkomma till motionerna. Men vad som är angeläget att komma ihåg, det är att av de bryggerier som utredningen föreslagit skulle läggas ner är ett stort antal i privat ägo. Vissa av dem är dessutom belägna i orter där sysselsättningsläget redan nu är bekymmersamt. Det är mot bakgrund av denna totalbild som ni får se vårt krav på ett samlat åtgärdsprogram från regeringen.

Mot bakgrund av den stora överkapacitet som i dag rymms inom branschen står det väl klart för de flesta att en sanering är nödvändig. Men vad som är lika nödvändigt är att ingen anställd eller ort eller region därvid kommer i svårigheter. Nya arbetsuppgifter måste först tas fram, och parallellt med detta kan sedan strukturomvandlingen ske. Det är detta som vi är så angelägna om att understryka och som också framgår av vår reservation.

Nu menar många att när det gäller företag där staten är med som delägare, som i fallet Pripps, och som är berörda i detta sammanhang, så skall kraven ställas högre på dem. Ja, jag tycker att staten bör gå före med gott exempel överallt där den uppträder som arbetsgivare. Jag tycker att detta är ett rimligt krav. Vi har också i vår reservation markerat detta genom att klart säga ifrån att inget bryggeri över huvud taget får läggas ner, såvida inte frågan om sysselsättningen för de anställdas del dessförinnan på ett tillfredsställande sätt är löst.

Då det gäller bryggeriet i Torsby har vi i reservationen mycket kort gett uttryck för att vi anser att det bör vara kvar. De rent praktiska frågorna kan vi inte lägga oss i – det är en uppgift för företagsledningen och facket. Vårt ställningstagande får ses mot bakgrund av att Torsby ligger inom det inre stödområdet, med de stora svårigheter detta medfört att över huvud taget skaffa sysselsättning till bygden. Från samhällets sida har också satsningar gjorts för att om möjligt bereda människorna i dessa bygder sysselsättning. Resultatet har som bekant inte varit alltför överväldigande. Det går inte att i ett fall som detta komma med rekommendationen att man får vara beredd att pendla. Vi vet att det inte finns något att pendla till. Detta är alltså bakgrunden till vårt ställningstagande i reservationen.

Från utskottsmajoritetens sida nöjer man sig med att konstatera att

strukturplanen är under beredning i kanslihuset. I avvaktan på detta och de förhandlingar som Brygginvest kan hålla på med bör man inte nu vidta några åtgärder från riksdagens sida i anledning av motionerna. säger utskottet. Man tar här på sig ett väldigt ansvar från utskottsmajoritetens sida. Vi vet att flera bryggerier står på konkursens brant. Om dessa försvinner finns ingen beredskap för att ta fram nya anställningar för berörd personal. Det gamla uttrycket "medan gräset gror dör kon" kan lätt komma att besannas i detta sammanhang. Nog hade det varit klokare om ni i utskottsmajoriteten hade ställt upp på vårt krav att regeringen snarast skall presentera en plan för riksdagen.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen.

IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! I skuggan av mellanölets ständigt stigande konsumtionskurva byggdes i början av 1970-talet upp en stor överkapacitet inom bryggeribranschen. Denna har sedan förstärkts genom en vikande konsumtion av maldrycker.

Alkoholpolitiskt kunde den minskade konsumtionen av maldrycker varit positiv, om den inte i hög grad ersatts av en konsumtion av drycker med högre alkoholhalt. Någon nedgång av alkoholkonsumtionen har alltså inte skett.

I dag är det ett faktum att överkapaciteten inom bryggeriindustrin är ett stort ekonomiskt problem för branschen. Problemet kan lösas på minst två sätt. Överkapaciteten kan antingen utnyttjas för alternativ produktion, eller också kan produktionen skäras ned genom bl. a. nedläggning av enheter.

Brygginvest AB har i sin strukturplan, som är under behandling i regeringskansliet, i första hand siktat in sig på att skära ner kapaciteten. I dag utnyttjas inte mer än 60–70 % av branschens kapacitet. Samtidigt är det ett angeläget mål att kraftigt minska konsumtionen av alkohol. En minskning av alkoholkonsumtionen måste rimligen också minska konsumtionen av maldrycker. Det bör vara realistiskt, och från alkoholpolitisk synpunkt önskvärt, att räkna med en fortsatt minskning av konsumtionen av maldrycker.

I en undersökning som har gjorts av vilka drycker som hos ungdomarna är tänkbara alternativ till öl och vin har olika slag av läskedrycker uppgivits som alternativ 1.

En ökad konsumtion av läskedrycker kan både stämma med en alkoholpolitisk målsättning och med viljan att skydda sysselsättningen speciellt på de små bryggerierna, som har sin största konkurrenskraft vid tillverkning av läskedrycker.

Socialstyrelsens nämnd för alkoholfrågor föreslår att skatten på läskedrycker skall tas bort och kompenseras med höjd spritskatt. Denna åtgärd skulle, om den vinner bifall i riksdagen, sannolikt innebära en betydligt ökad produktion av läskedrycker och i någon mån en minskning av bryggeriernas överkapacitet. Samtidigt uppstår givetvis en ökad konkurrens med jos.

stilldrinkar och safter, som i dag är skattefria.

En idé som bl. a. framförts från facket i Arboga är att den stora överkapaciteten vid ett eller ett par av de större bryggerierna skulle användas för produktion av motoralkohol – metanol. Helt klart är att detta är en angelägen produktion och att metanol är ett mycket användbart motorbränsle. Det visar bl. a. praktiska försök med bussar här i Stockholm. Jag har dock ingen möjlighet att bedöma om produktionen kan genomföras ekonomiskt och praktiskt. Det måste ankomma på regeringen och Brygginvest att tillsammans med berörda företag närmare undersöka om här redovisade förslag till utnyttjande av branschens överkapacitet kan få praktisk betydelse.

Brygginvests strukturplan är f. n. under beredning i regeringskansliet. Beträffande genomförandet av planen sägs i strukturplanen bl. a. följande:

”Vid upprättandet av strukturplanen har Brygginvest utgått ifrån att samhället aktivt tar sitt ansvar för att lösa de sysselsättningspolitiska och regionalpolitiska problem som kan uppstå. — — Brygginvest och Pripps har vidare ett ansvar för att söka tillföra produktion av nya produkter på orter där sysselsättningen minskar. Sysselsatta inom avvecklingsbryggerier bör erhålla förtur i mån av vakanser eller nyanställningsbehov vid närbelägna kvarvarande bryggerier. — —

Brygginvests roll är att initiera förhandlingar med bryggerierna utanför Pripps i syfte att åstadkomma en strukturförändring enligt strukturplanens riktlinjer. Sådana förhandlingar har redan påbörjats. För att möjliggöra önskade strukturförändringar kan Brygginvest medverka som finansär på affärsmässiga grunder. Därvid kan olika lösningar ifrågakomma, tillskott av eget kapital, lån etc. Brygginvest är även öppet för diskussioner angående t. ex. förvärv av bryggeriinventarier för utarrrendering. Däremot är subventioner uteslutna.

Brygginvest kan eventuellt vidare utgöra ett instrument för samarbete ifråga om distribution, produktutveckling, produktlansering, inköp, eventuell exportförsäljning m. m. samt, om fördelar kan uppnås, även vara öppet för ett längre gående samarbete.”

Regeringen har ett betydande ansvar vid genomförandet av Brygginvests strukturplan. Enligt uppgift finns det kontakter mellan representanter för Brygginvest och berörda bolag. Strukturplanen är ett av regering och riksdag beställt planeringsinstrument, som skall utgöra ett underlag för Brygginvests åtgärder i samband med bryggeribranschens strukturomvandling. Ansvar för strukturplanen och Brygginvests fortsatta verksamhet åligger den av regeringen tillsatta styrelsen för Brygginvest. Det föreligger alltså ingen formell skyldighet från Brygginvests sida att underställa strukturplanen riksdag eller regering för nytt beslut.

Utskottets majoritet har med den redovisade bakgrunden och i avvaktan på att förhandlingar, bl. a. från Brygginvests sida, med berörda bryggerier och andra företag på resp. orter avslutas inte ansett skäl föreligga att vidta särskilda åtgärder med anledning av motionerna. Utskottet menar att statsmakterna tar en seriös och aktiv del i omstruktureringen av bryggeri-

branschen genom de riktlinjer som finns angivna för Brygginvests arbete och genom att regeringen aktivt följer detta arbete.

Under hand har det lämnats uppgifter om att bryggeriet i Torsby inte kommer att läggas ned. Förslag föreligger om att läskedryckstillverkningen skall fördubblas samtidigt som maldryckstillverkningen upphör. Några friställningar uppges inte vara aktuella.

Utskottets minoritet har inte velat acceptera den av riksdagen tidigare beslutade arbetsordningen i denna fråga utan vill lägga allt konstruktivt arbete åt sidan tills en ny strukturplan kan presenteras för riksdagen. Minoritetens förslag representerar en övertro på central planhushållning som, om det skulle vinna riksdagens bifall, bleve ett dyrbart och föga lokalt anpassat dubbelarbete.

Herr talman! Jag vill till sist poängtera att utskottet med skärpa har understrukt att samhället måste vara berett att vid behov också använda arbetspolitiska medel för att bryggeribranschens strukturomvandling skall bli sysselsättningsmässigt och regionalpolitiskt acceptabelt.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

HUGO BENGTSSON (s) replik:

Herr talman! Ivar Franzén säger – och det är i och för sig riktigt – att Brygginvest inte har någon formell skyldighet att underställa riksdagen sin strukturplan. Nej, vi är väl alla medvetna om hur aktiebolagslagen ser ut. Men det är inte heller det vi har skrivit i vår reservation, utan vi vill att regeringen skall sätta sig ned och allvarligt diskutera de här problemen – med de kontakter den har med Brygginvest. Vad det handlar om är att presentera ett åtgärdsprogram som garanterar sysselsättning på de utsatta orterna.

Det är här inte bara fråga om de orter där Pripps – det till 75 % statligt ägda bryggeriet – bedriver verksamhet, utan vad det i ännu större utsträckning handlar om är alla de orter där privata bryggerier, som vi vet, nu brottas med väldiga problem. Avsikten är att man därigenom bl. a. skall se till att ha en beredskap där, om det blir så – vilket man har anledning att förmoda – att ett eller annat av dessa bryggerier inte klarar sig i längden. Det är det som är nödvändigt, menar vi. Hade riksdagen beretts möjlighet att diskutera frågan tror jag att det skulle ha kunnat vara till hjälp både för berörda orter och för regeringen – eftersom regeringen därigenom kunde få de aktuella synpunkterna.

Nu säger herr Franzén att det naturligtvis skulle vara till gagn om det så småningom kom ett förslag som skulle medföra att skatten på läskedrycker togs bort. Jag är alldeles övertygad om att konsumtionen därmed skulle öka, och det skulle nog hjälpa upp situationen litet grand, men vi skall ha klart för oss att det definitivt inte kommer att lösa hela branschens problem. Vi vet ju hur stor överkapaciteten är.

Sedan tog herr Franzén också upp en skrivelse som sänts från de anställda vid bryggeriet i Arboga, där det anförs att man borde göra försök att tillverka metanol. Jag har i sak ingenting emot att man försöker tillverka andra saker än de traditionella vid bryggerier på de utsatta orterna. Men vi kan nog vara

överens om, herr Franzén, att det inte är någon lösning i dagsläget. Jag vet inte när man klarat upp den här historien, och ingen vet om det förslaget kan medverka till att lösa problemen.

IVAR FRANZÉN (c) replik:

Herr talman! Låt mig till att börja med konstatera att Hugo Bengtsson har alldeles speciellt goda förutsättningar såsom styrelseledamot i Pripps att konkret påverka de här frågorna.

En annan sak som Hugo Bengtsson krävde var snabba åtgärder. Jag har mycket svårt för att se ett samband mellan de förslag som socialdemokraterna har lagt fram i sin reservation och snabba åtgärder. Det är snarare tvärtom så att åtgärderna fördröjs om deras förslag genomförs. Regeringen bör ta initiativ, säger man. Regeringen bör arbeta. – Men det är just det som händer i dag. Det är därför att det pågår diskussioner mellan regeringen och Brygginvest, mellan Brygginvest och de olika bolagen, som vi anser att vi inte nu skall gå in och lägga hinder i vägen för detta konstruktiva arbete. Det är helt uppenbart att ett bifall till reservationen inte kan tolkas på något annat sätt än som ett brott mot avtalet mellan staten och Brygginvest. Och förmodligen skulle, som ett brev på posten, komma ett välgrundat inlösenkrav från Brygginvest. Och vad kommer det för konstruktivt ur detta, Hugo Bengtsson?

HUGO BENGTTSSON (s) replik:

Herr talman! När herr Franzén nu säger att det som vi reserverar föreslår – om det bifalls – skulle medverka till att fördröja snabba lösningar, förstår jag inte logiken i hans resonemang. Om det nu vore på det sättet som han säger – att det finns ett program som praktiskt taget är färdigt – vore det väl inget fel att underställa riksdagen detta, så att vi här fick en chans att diskutera det och framföra de synpunkter som kan vara angelägna. Men nu lär det ändå förhålla sig på det sättet, herr Franzén, att det inte föreligger något sådant program, och det är detta som är kruxet i sammanhanget.

Sedan säger herr Franzén att jag i egenskap av styrelseledamot i Pripps har möjlighet att påverka dessa saker. Ja, men jag kan inte göra mer än att påverka detta på de orter där Pripps driver verksamhet, så att man där försöker göra vad man kan. Men på alla de orter där det finns privata bryggerier, som befinner sig i precis samma bekymmersamma situation, kan jag inte göra någonting utifrån den position jag har.

Det är mot denna bakgrund jag menar att det hade varit angeläget att regeringen lyssnat till vad vi säger i reservationen och kommit med ett åtgärdsprogram som hade presenterat en strukturplan och medverkat till att säkra sysselsättningen på berörda orter. Det hade varit ytterst klokt om man gjort detta, för då hade man förhoppningsvis löst problemet på alla de orter där vi i dag har privata bryggerier och där man ofta nog har mycket större svårigheter än inom Prippskoncernen, även om det är bekymmer också där.

Nr 140

Torsdagen den  
8 maj 1980

*Bryggeriindustrin*

IVAR FRANZÉN (c) replik:

Herr talman! Jag förmodar att vi på en punkt är helt överens. Både i det uttalande som gjorts och under tidigare behandling har från riksdagens sida förklarats att man har ett mycket långtgående ansvar för sysselsättningen och för de regionalpolitiska effekterna på de orter som drabbas av eventuella driftinskränkningar. Det är med detta besked i ryggen som regeringen och Brygginvest har att arbeta.

Den direkta principiella skillnaden mellan Hugo Bengtsson och mig är att jag inte kan finna det rimligt att riksdagen skall besluta i enskilda företagsfrågor, utan det måste vi överlåta. Här har man alltså angivit klara riktlinjer. Ett arbete pågår. Jag vet inte exakt hur långt det arbetet har fortskridit, men det pågår ett konstruktivt arbete efter dessa riktlinjer. Skall vi stoppa upp detta genom att låsa all verkställighet i avvaktan på att man får en totallösning inom hela branschen? Det skall ju också ske en riksdagsbehandling, som inte är alltför snabb, och allt får ha sin gång. Först därefter kan någonting konkret hända inom den här branschen.

Vill Hugo Bengtsson påstå att detta skulle vara en snabb väg till lösning på akuta problem?

Tredje vice talmannen anmälde att Hugo Bengtsson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

ELVY NILSSON (s):

Herr talman! Två av de motioner som behandlas i det här betänkandet gäller Pripps bryggeri i Torsby. De krav som ställs är inte särskilt stora. Man vill bara att riksdagen uttalar att verksamheten vid Pripps bryggeri i Torsby får fortsätta i någon form och med oförändrad personalstyrka. Det nedläggningshot som vilar över Torsbybryggeriet drabbar, om det verkställs, mycket hårt de omkring 50 anställda där. Det finns inga som helst möjligheter för dessa att få något nytt arbete i Torsby, där det i dag är över 600 arbetslösa och där var fjärde ungdom måste söka sig utanför kommunen för att få ett jobb.

Den arbetsstyrka som finns vid bryggeriet utgörs också till stor del av äldre och lokalt bundna människor med mycket små möjligheter att flytta någon annanstans.

Det beslut som riksdagen fattade angående bryggeribranschen i december 1978 innefattade ju en samordnings- och strukturplan för bryggeribranschen i landet. Därvid uttalades dock att särskild hänsyn skulle tas till regionalpolitiska synpunkter och sysselsättningsaspekter.

Detta riksdagens uttalande har också budgetminister Mundebo vid inte mindre än tre tillfällen hänvisat till i svar på frågor i riksdagen som gällt Torsbybryggeriet, varvid han förutsatt att riksdagens uttalande skulle vara vägledande vid styrelsernas hanterande av de här frågorna.

Men har det då blivit så? Icke!

Nedläggningsplanerna är mer akuta än någonsin. Det föreligger sålunda förslag om att maltdryckstillverkningen redan den 1 oktober skall utmönstras

ur produktionen vid Torsbybryggeriet. Att läskedryckstillverkningen skulle fördubblas har i varje fall inte kommit till de lokala företrädarnas kännedom, varför vi ställer oss en aning tveksamma till de uppgifterna. Men självfallet skall vi notera dem, även om vi är förvånade över att dessa uppgifter inte har kommit fram vid de MBL-förhandlingar som har hållits angående malt-dryckstillverkningen.

Avvecklingen av malt-dryckstillverkningen är enligt de anställdas bedömning en första konkret början till slutet, då malt-dryckstillverkningen utgör omkring 40–45 % av hela produktionen eller, som en representant för de anställda uttryckte det: "Det är som att klippa bort ena vingen." Enligt Brygginvestutredningen skall ju bryggeriet i Torsby läggas ner 1982.

Från de anställdas sida är man dock angelägen om att påpeka att man inte ställer sig avvisande till en avveckling, under förutsättning att alternativt sysselsättning då kan skapas i stället och att alltså inga sysselsättningsstillfällen försvinner. Tyvärr har dock inga som helst förslag i den riktningen framlagts från Pripps sida. Uppgiften om den fördubblade läskedryckstillverkningen är alltså en mycket färsk konstruktion, och det kanske finns anledning tro att den har tillkommit inför den här debatten i dag.

I den socialdemokratiska reservationen till det här betänkandet – som också omfattar en motion från mina värmländska kolleger från centern, Bertil Jonasson och Karl-Eric Norrby – sägs det klart ifrån att inget bryggeri skall få läggas ned, såvida inte frågan om sysselsättningen för de anställdas del dessförinnan har lösts på ett tillfredsställande sätt. När det gäller bryggeriet i Torsby sägs det i reservationen klart ifrån att detta bör vara kvar.

Med denna utgångspunkt vill jag framföra en vädjan till Ivar Franzén och mina centerpartistiska vänner på Värmlandsbanken – att de genom att rösta med reservationen här om en stund skall hjälpa till att rädda Torsbybryggeriet. Jag vädjar inte för min egen skull eller mina partivänners på Värmlandsbanken och inte heller för politisk vinnings skull; utan jag vädjar helt enkelt för det 50-tal människor och deras familjer som för sin utkomst är beroende av Torsbybryggeriet. Jag är också övertygad om att det är många hemma i Värmland som med verkligt stort intresse följer frågan och hoppas på att vi alla som har fått förtroendet att företräda Värmland i riksdagen också ställer upp för Värmland när det gäller konkreta åtgärder. Och i det här fallet är det Torsby det gäller.

Därmed ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen.

ANDERS GERNANDT (c):

Herr talman! Jag har i motion 1979/80:954 och med andra aktiviteter försökt verka för att bryggeriet i Arboga skall få fortleva och dess personal behålla sina anställningar. Det är en ganska ojämn kamp mellan sådana nutidens dystra tecken och fakta som strukturrationalisering och koncernresultat, kalkylmässiga avskrivningar och finansiellt netto som man ideligen möter.

Vad har då ett fentiotal bryggerianställda i Arboga att ställa upp mot all denna högtravande och nästan människofientliga concernvetenskap? De har sin starka vilja att skickligt och intresserat jobba vidare i sin mycket specialiserade verksamhet att producera landets mest riksbekanta och kanske allra bästa öl. Men det tycks inte vara tillräckligt starka orsaker till att övertyga näringsutskottet om att uttrycka sig ännu något kraftfullare än man har gjort för att försöka bevara fler av landets småbryggerier.

Alla vi i Arboga – och troligen de flesta västmanlänningar – ser det väl som naturligast och bäst att Arboga bryggeri får fortsätta sin verksamhet. Det är naturligast därför att Arboga är en decentraliserad men ändå ytterst välbelägen plats för snabb och säker distribution av välgjorda drycker för den mellansvenska regionen. Och det är bäst därför att där finns redan en bofast, pålitlig och skicklig personal som vi vet har en mycket hög närvarofrekvens i arbetet, om man jämför med stororterna som t. ex. Stockholm. Den har bevisligen också ett stort personligt intresse för sitt arbete, och det borgar för en mycket god produktionskapacitet.

Det erfordras endast ganska låga investeringskostnader för att verksamheten skall kunna fortgå ännu några år i det bryggeriet. För att däremot centralisera till Stockholmsområdet torde investeringskostnaderna där bli många gånger högre, de anställdas närvarofrekvens troligen bli avsevärt lägre och distributionskostnaderna bli betydligt större.

Allting fungerar egentligen mycket bra – troligen även ekonomiskt sett – i den nuvarande verksamheten i Arboga. Arbogabryggeriet har fyllningsmaskiner för flaskor och naturligtvis också rengöringsmaskiner m. m. som behövs för hantering av returglas. I den mån som den allmänna förståelsen för användning av returglas i stället för burkar vinner spridning i allt vidare kretsar ligger Arboga bryggeri mycket väl till också i det avseendet. Detta är alltså en verksamhetsmöjlighet som man inte skall fransäga sig.

Bryggeriindustrin må gärna utveckla lämpliga emballage för att underlätta exporten av drycker, exempelvis plåtburkar av lämplig metall, men för den inhemska distributionen talar mycket för att man behåller användningen av returglas. Detta gäller inte minst närregioner, såsom länen runt Arbogabryggeriet. Bryggerier för exportprodukter bör väl däremot lämpligast vara lokaliserade nära utskeppningshamnar.

Men, herr talman, låt oss dessutom se rent samhällsekonomiskt på frågan om Arbogabryggeriets närmaste framtid. Låt oss inte bara lyssna till ekonomiska rationaliseringstermer. Låt oss i stället väga Brygginvests koncernekonomi, som man håller så styvt på, mot alla de ekonomiska bekymmer som ett eventuellt nedläggande av Arboga bryggeri skulle komma att förorsaka både stat, kommun och enskilda människor. Låt oss beakta vad det kostar. Då staten har ett så stort ekonomiskt engagemang i Pripps Bryggerier AB som 75 %, så är det väl både naturligt och nödvändigt att tänka och handla i gemensamt samhällsekonomiskt intresse åtminstone så långt som det kan ske med nuvarande lagstiftning.

Nu vet vi väl alla som har beröring med näringspolitiska frågor att riksdag och regering saknar laglig rätt att träda i företagsledningars ställe och besluta

enligt sin mening. En av riskerna med för hård inblandning från statens sida kan ju vara att icke statliga aktieägare reagerar negativt för att slå vakt om sina ekonomiska intressen. Detta kan naturligtvis skapa besvärliga ekonomiska problem i ett läge då landets ekonomi är ogynnsam.

Men vi vet ju också att staten har ett uttalat ansvar för sysselsättningen inom landet och att staten har både behörighet och förmåga att ta sig an hithörande frågor. Efter vad som har uttryckts i olika sammanhang har staten också viljan att skapa alternativ produktion om detta skulle vara nödvändigt som en följd av eventuella beslut om driftnedläggningar eller driftinskränkningar. Jag har bl. a. tagit fasta på vad budgetminister Mundebo – som tacknämligt nog är i kammaren just nu – har sagt här i riksdagen i februari 1980. Han är ju med sin ministerpost organisatoriskt landets – låt mig uttrycka det så – högste "bryggmästare". Han framhöll vid detta tillfälle en del positiva saker, som jag inte i detalj skall gå in på, eftersom det skulle ta för lång tid. Också näringsutskottet har, liksom några tidigare talare i kväll, hänvisat till dessa uttalanden. Det heter bl. a. på s. 7 i betänkandet: "Om nedläggningar aktualiseras kommer de arbetsmarknadspolitiska medel som står till buds att utnyttjas ---."

Näringsutskottet framhåller också statens ägaransvar inom bryggeriindustrin och pekar på vikten av att engagera berörd personal i alternativ produktion eller annan sysselsättning.

Även om den politiskt praktiska verkningsgraden inte skulle ha blivit högre än den nu är i betänkandet, hade jag naturligtvis helst sett att utskottsmajoriteten hade uttalat sig ännu mer kraftfullt än den gjort i sitt betänkande. Jag finner emellertid inte – det säger jag som en sorts röstförklaring – att den socialdemokratiska reservationen trots sina mer långtgående formuleringar kan ge någon större politisk effekt i de beslutande instanserna än utskottets uttalande gör. De praktiska genomförandemöjligheterna torde i realiteten vara tämligen likvärdiga. Det hoppas jag att man har förståelse för också hemma i Arbogatrakten.

Jag förlitar mig på regeringens vilja och förmåga att föra den här frågan till en gynnsam lösning för Arboga och personalen vid Arboga bryggeri, och jag kommer därför att rösta för utskottsmajoritetens förslag.

Herr talman! Som enskild riksdagsledamot och motionär måste man bl. a. utgå ifrån att styrkan i den politiska plattform man innehar grundar sig på solidaritet med den riksdagsgrupp man representerar. Jag tror också att riktigheten av en sådan inställning kommer att besannas i den här situationen.

HUGO BENGTTSSON (s) replik:

Herr talman! Det förefaller mig inte som om Anders Gernandt hade läst vår reservation särskilt ingående, då han inte kan finna några nämnvärda skillnader mellan vad utskottsmajoriteten och vad reservanterna skriver. Jag skall läsa in bara en enda kort mening till kammarens protokoll, och om Anders Gernandt lyssnar skall han nog finna att det är en skillnad. Vi säger i reservationen:

”Innan riksdagen har tagit ställning bör inget bryggeri få läggas ned, såvida inte frågan om sysselsättningen för de anställdas del dessförinnan på ett tillfredsställande sätt är löst.”

Var läser herr Gernandt motsvarande i utskottsmajoritetens skrivning? Det är vi som slår vakt om den enskilde anställdes förhållanden. Det är den stora skillnaden mellan utskottsmajoritetens och reservanternas ställningstaganden.

ANDERS GERNANDT (c) replik:

Herr talman! Jag har, herr Bengtsson, läst reservationen mycket noggrant, och jag har konstaterat att man där har, som jag sade i mitt anförande, gått längre formuleringsmässigt. Den ser alltså mycket starkare ut, och det är mycket tilltalande för dem som vill verka i dess riktning. Jag sade inte heller att innehållet i skrivningarna är likvärdigt, men däremot att detta gäller den politiska effekten i de instanser som har att genomföra åtgärderna, dvs. inom regeringskretsen, i Brygginvest osv. Jag tror att den formulering som utskottsmajoriteten använt i sitt betänkande – den kunde gärna ha varit något ytterligare genomarbetad, men det är för sent att göra en sådan ändring nu – har samma effekt i genomförandet. Det är effekten, inte ordvalet eller den mera yviga formuleringen, som vi eftersträvar.

HUGO BENGTTSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har tidigare en gång i den här debatten sagt att jag är medveten om att riksdagen enligt aktiebolagslagen inte kan gå in i bolagsstyrelsernas ställe. Men det skulle ändå vara rätt underligt, om inte såväl Pripps styrelse som styrelsen för Brygginvest skulle lyssna på vad riksdagen uttalar. Herr Gernandt skall nog ta sitt ställningstagande i voteringen under omprövning en gång till, om han menar allvar med vad han säger.

ANDERS GERNANDT (c) replik:

Herr talman! Jag behöver inte fundera mer på det övervägandet, för jag vet, lika väl som herr Bengtsson, att riksdagstrycket går till regeringen, både reservation och betänkande. Båda de s. k. blockens uppfattningar finns representerade i handlingarna. Alltihop kommer nog att läsas, och jag hoppas att man rent av tar hänsyn till båda formuleringarna. Båda uttryckssätten representerar önskemål som hyses i riksdagen.

PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Bryggerinäringen står onekligen inför en betydande omvandling. Det var med anledning av detta vi förra varen bildade Brygginvest, som skulle få till stånd en nedtagning av den betydande överkapacitet som finns i branschen under någorlunda ordnade former. Det gällde även att motverka ett sådant skeende att vi inom en inte alltför avlägsen framtid skulle stå med ett enda monopolföretag inom bryggerinäringen i form av Prippsbryggerierna.

Vi moderater var den gången ganska kritiska till den form Brygginvest fick. Vi hade helst velat se en form av strukturfond i stället för en omvandling. Brygginvests minoritetsdelägande i ett antal privata bryggerier kan naturligtvis diskuteras. Vi har dock accepterat fakta och den situation som i dag råder.

Brygginvests direktiv var att ta fram en strukturplan för att kunna möjliggöra denna strukturomvandling på ett någorlunda vettigt sätt. Det gällde att underlätta omvandlingen och krympningen av bryggerinäringen till en rationell nivå. Ytterst är det här fråga om att ta konsekvensen av de tidigare beslut som fattats i denna kammare vad avser alkoholpolitiken och avskaffandet av mellanölet – beslut som lett till att bryggerinäringens naturliga försäljning minskat högst avsevärt. Att nedläggningar kommer att bli nödvändiga torde vara helt klart då det endast finns ett 70-procentigt kapacitetsutnyttjande inom bryggerinäringen. Det går i dag helt naturligt inte att framtvinga nedläggningar av privata företag, lika litet som det går – eller åtminstone är väldigt svårt – att förhindra nedläggningar inom såväl denna näringsgren som alla andra.

Vilka skall då stödjas inom bryggerinäringen? Ja, denna fråga har diskuterats rätt mycket inom Brygginvest. Det har, bl. a. från Prippsbryggerierna, hävdats att rent rationellt sett skulle två tre bryggerier klara försörjningen av läskedrycker och maldrycker i Sverige. Brygginvest har dock tagit hänsyn till riksdagens skrivningar föregående år och vill behålla upp till tolv bryggerier på olika ställen runt om i vårt land.

I det närmaste alla bryggerier har i dag ekonomiska problem – framför allt lönsamhetsproblem, men vissa har även problem att klara soliditeten.

Brygginvests strukturplan är för dagen under beredning i regeringskanslierna. Förhandlingar med olika bryggeriföretag är ännu inte slutförda. Jag vill även erinra om att oppositionen i detta sammanhang har egna representanter i såväl Prippsbryggerierna som Brygginvest. Ingen reservation har, såvitt jag kan förstå, förekommit i Brygginvests styrelse från socialdemokratiskt håll mot den strukturplan som man där arbetat med.

Vidare har oppositionen i utskottet framfört att man vill förhindra nedläggningar av bryggerier under den tid man bereder strukturplanen. Jag tycker att man ändå skall ha klart för sig att av de bryggerier man närmast diskuterar har, av en i det närmaste helt enig Brygginveststyrelse, samtliga ansetts vara i farozonen som sådana bryggerier man inte tror på för framtiden.

Vi kan självfallet inte dela ut några sysselsättningsgarantier när det gäller vare sig bryggeriindustrin eller varvsindustrin. Vi kan aldrig garantera sysselsättningen på lång sikt, men självfallet skall vi vidta sedvanliga arbetsmarknadspolitiska åtgärder och göra ansträngningar för att klara någon form av ersättningsindustri till de orter och de regioner som drabbas av bryggerinedläggningar. Jag vill dock erinra om att det gäller förhållandevis små enheter och en förhållandevis liten personal på varje ort. När det gäller bryggerinäringen är det inte fråga om de riktigt stora konsekvenserna.

Vidare tycker jag att det är helt naturligt att det inte är vare sig riksdagens

eller regeringens sak att fatta beslut om enskilda företags nedläggningar eller satsningar. De besluten måste vi med förtroende överlåta till våra representanter i vederbörande styrelser och till företagsledningarna.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till näringsutskottets hemställan.

BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! Jag har begärt ordet med anledning av motionen 1774 av Karl-Eric Norrby och mig. I den har vi yrkat att riksdagen hos regeringen begär förslag som säkerställer driften vid Pripps bryggerier i Torsby.

Vid flera tillfällen, så ock här i kväll, har man talat mycket om sysselsättningsläget i Värmland. Vi vet alla att det är bekymmersamt. Torsby kommun tillhör ju stödområde 5 och är en av de kommuner som har det svårast i Värmland. En nedläggning av Pripps bryggeri skulle medföra att 40–50 personer skulle mista sin sysselsättning. I förhållande till ortens storlek är detta lika mycket som om man skulle ta bort all varvsindustri i Göteborg. Vi måste ha klart för oss att på en ort som Torsby drabbas de friställda hårt. En nedläggning vore också ett hårt slag för kommunen, som förlorar skattepengar. Alternativa sysselsättningar finns inte.

Enligt min uppfattning måste det vara fel att centralisera industrier i allmänhet och en så tung industri som bryggeriindustrin i synnerhet. Man får ju tunga, hårda transporter och dyrbara frakter.

Vi motionärer ställer helt upp för att klara sysselsättningen för de anställda vid Pripps i Torsby. Det gör alla riksdagsledamöter i Värmland oavsett partitillhörighet. Men frågan är: Hur kan vi göra det på bästa sätt?

Vi motionärer tycker inte särskilt mycket om utskottsbetänkandet och inte heller om reservationen. Varken utskottets förslag eller reservationen ger någon fullständig garanti för den utveckling som vi önskar. Eftersom Pripps är ett fristående bolag, som till 75 % ägs av staten, är det bolagsstyrelsen som skall besluta. I betänkandet har angivits de formella skälen härtill, och det är väl så att riksdagen inte kan gå in i bolagsstyrelsens ställe. Utskottet synes ha en positiv inställning men kommer likväl fram till ett avstyrkande av motionen av formella skäl. Vi motionärer tycker att något mer konkret skulle ha kunnat sägas från utskottets sida.

Jag ser att den ansvarige ministern är inne i kammaren. Och innan vi går till votering vill jag gärna ha svar på ett par frågor som jag riktar till budgetminister Mundebo.

Kan vi räkna med att sysselsättningen säkerställs vid Pripps i Torsby? Kan vi räkna med att bolagsledningen, eventuellt i samarbete med regeringen, ger jobbarna en alternativ sysselsättning om det skulle gå så illa att bryggeriet läggs ned? Kan vi räkna med att besked om detta i så fall ges innan bryggeriet – mot alla tips – läggs ned?

Jag vill gärna, herr talman, ha svar på de frågorna innan jag ställer något yrkande.

ELVY NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kan inte låta bli att förvånas över centerns dubbelspel i den här frågan.

I motion 1774, som väcktes i januari, har man bl. a. begärt att riksdagen skall ge regeringen i uppdrag att säkerställa driften vid Pripps bryggeri i Torsby. Man motiverar det främst med att sysselsättningssituationen är så prekär som den är i Torsby kommun. Man har också många andra som jag tycker förnämliga motiveringar till yrkandet, bl. a. det som Bertil Jonasson tog upp i sitt anförande nyss, att det är olämpligt att centralisera en näring som den här på grund av transportkostnaderna.

Men när vi nu kommer till realbehandlingen i kammaren och när vi har en reservation som helt stöttar upp den här motionen, då går man ifrån sina egna krav. Om man från centerns sida fullföljer sina ståndpunkter, så kan vi skapa garantier som räddar Torsby bryggeri från att läggas ned.

Jag kan som sagt inte låta bli att förvånas över det här förfarandet, och jag hoppas fortfarande att Bertil Jonasson och kanske ytterligare någon mer på Värmlandsbänken stödjer reservationen, så att vi får en garanti för att bryggeriet i Torsby och sysselsättningen där kan bibehållas.

BERTIL JONASSON (c) replik:

Herr talman! Jag fattar inte vad Elvy Nilsson menar med att vi driver ett dubbelspel. Det är väl bara fråga om vad som ger det bästa resultatet för jobbarna i Torsby. Vi skall inte stå här i kammaren och käfta i politiska termer om denna fråga – det gäller vad som ger resultat för jobbarna i Torsby. Det är också fråga om hur snart det kan ske.

Det är detta bedömningen gäller, och det är därför som jag har ställt de här frågorna till budgetministern, som jag hoppas få svar på.

ELVY NILSSON (s) replik:

Herr talman! Vi skall lyssna mycket uppmärksamt på det svar som vi förväntar oss att få av budgetminister Mundebo.

Bertil Jonasson talar sig varm för sysselsättningen i norra Värmland. I konsekvens med det bör givetvis Bertil Jonasson sedan rösta för s-reservationen.

Det har tydligen varit förenat med åtskilligt bekymmer för herr Jonasson, vilket framgick av hans inlägg här nyss, att komma fram till hur han skall ställa sig i den här frågan.

Något mer konkret borde ha sagts i betänkandet, säger Bertil Jonasson. Ja, kan herr Jonasson tänka sig något mer konkret än formuleringen just i den socialdemokratiska reservationen?

BERTIL JONASSON (c) replik:

Herr talman! Elvy Nilsson talar om konsekvenserna. Vi måste ju ändå ha klart för oss vad som står i reservationen: "Regeringen bör snarast för riksdagen presentera en strukturplan och ett åtgärdsprogram för sysselsättningen på de berörda orterna." Det är sådant som måste ta tid. Men vi vet

inte ett dugg om vad det leder till.

Kan man då få ett rakare svar, som vi finner mer positivt, så måste man ju gå på den vägen, om man vill hjälpa jobbarna i Torsby.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Näringsutskottet har i sitt betänkande givit en omfattande redogörelse både för bryggeriindustrins situation och för Brygginvests strukturplan samt redovisat sina egna bedömningar på ett så allsidigt och nyanserat sätt att jag inte hade tänkt medverka i debatten. Men Bertil Jonasson ställde ett par konkreta frågor till mig, som jag ändå vill svara på.

Den utgångspunkt som jag har haft och har – den har redovisats både i en proposition tidigare och i ett stort antal frågesvar här i kammaren – är att vi bör söka skapa överlevnads- och utvecklingsmöjligheter för flera företag och produktionsenheter inom branschen. Av Brygginvests strukturplan framgår att produktionskapaciteten inom branschen f. n. utnyttjas bara till 70 %. Därför är strukturförändringar nödvändiga.

Mot denna bakgrund har företagsledningen vid Pripps Bryggerier förhandlat med personalen på fyra orter. Jag vet att företagsledningen i dessa förhandlingar – i de fall det har varit nödvändigt att lägga ned eller begränsa verksamheten på några orter – har haft såsom utgångspunkt att söka medverka till alternativa sysselsättningar.

När det gäller Torsby vet jag att företagsledningen har den utgångspunkten att maldryckstillverkningen dess värre måste läggas ned hösten 1980. Men samtidigt räknar man med att läskedryckstillverkningen vid detta företag kan fördubblas och att några ordinarie anställda inte skall behöva friställas. I ett par fall kan pensionering bli aktuell, och i några fall kan visstidsanställda kanske inte få fortsatt anställning. Men de ordinarie anställda skall beredas fortsatt sysselsättning vid företaget. Den inriktningen har företagsledningen. Företagsledningen har även sagt att den vill bilda en arbetsgrupp med uppgift att söka förlägga annan verksamhet till Torsby.

Jag kan naturligtvis inte ge svar som det tillkommer företagsledningen att ge efter förhandlingar med personalen och beslut i styrelsen. Men jag vill betona att företagsledningens bestämda inriktning är den att man skall kunna fortsätta tillverkningen i Torsby och behålla den ordinarie personal som nu finns i företaget. Det är den målsättning och den inriktning som företagsledningen har i de nu aktuella förhandlingarna. Självfallet är min förhoppning att verksamheten skall kunna fortsätta. Det överensstämmer med de intentioner som jag har givit uttryck för i kammaren vid flera tidigare tillfällen.

BERTIL JONASSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill gärna tacka budgetministern för det svar han har givit. Jag tycker att det har klargjort en hel del, även om det delvis innehöll sådant som kommit fram tidigare i debatten.

Med tanke på sysselsättningsläget i Värmland har jag varit mycket

fundersam över hur Pripps skulle ställa sig. Om jag nu har förstått budgetministern rätt, menar han att Pripps bryggeri i Torsby inte skall läggas ner och att sysselsättningen där kommer att säkras. Det blir inga nämnvärda friställningar, och om någonting oförutsett skulle hända, skall man ordna kompletteringssysselsättning vid Pripps. Det är vad vi har fått till svar här, och jag räknar med att budgetministern kommer att stödja alla åtgärder som man vill sätta in för att klara sysselsättningen. I så fall har vi ändå fått ett bifall till vår motion.

Som jag nyss sade i en replik till Elvy Nilsson, måste det ta tid att få fram en strukturplan och ett åtgärdsprogram enligt socialdemokraternas reservation. Dessutom är det väl så att det kan bli vilken utgång som helst. Man har resonerat om detta förut, och jag har sett en del tidningsuppgifter om att Beijerinvest eventuellt skulle dra sig ur och att det finns risker för att sysselsättningen äventyras.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag, då jag finner att det ger mer resultat och ger resultat fort.

ELVY NILSSON (s) replik:

Herr talman! Mot bakgrund av de nya uppgifter som budgetministern lämnade är det ändå mer förvånande om centern inte kan ställa upp på reservationen, där vi helt enkelt kräver att bryggeriet i Torsby skall vara kvar. Kravet i reservationen sammanfaller ju med det löfte som budgetministern här uppenbarligen ger inför riksdagen.

Jag skulle vilja ytterligare fråga budgetministern, om vi får räkna hans uttalande som ett konkret löfte att bryggeriet i Torsby får vara kvar. Enligt uppgift skall Pripps styrelse ha ett sammanträde på måndag. Kan vi då förvänta oss att Pripps fattar beslut som innebär ett löfte om att bryggeriet i Torsby får vara kvar, att nedläggningshotet är borta och att man i kommande MBL-förhandlingar skall komma överens om planerna på en fördubbling av läskedryckstillverkningen, osv.? Budgetministerns inlägg gav sken av detta, och Bertil Jonasson har också tolkat budgetministerns uttalande på det sättet.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Låt mig tillägga följande med anledning av vad Elvy Nilsson nu säger.

Kan vi förvänta oss, frågar Elvy Nilsson, att företagsledningen på måndag fattar beslut av visst slag? Jag vill då upprepa att det inte tillkommer mig att formulera några beslut som företagsledningen har att fatta efter överläggningar med de anställda. Företagsledningens inriktning vid de överläggningar som nu pågår är emellertid att i samband med att maldryckstillverkningen måste läggas ned skall man fördubbla läskedryckstillverkningen och att ingen av de ordinarie anställda skall behöva friställas.

Detta är den inriktning som företagsledningen nu har för sitt arbete. Jag skulle tro att den kommer att återspeglas i det beslut som man har att fatta på måndag. Men det är alltså inte min uppgift att i förväg ange vilka beslut som

företagsledningen skall fatta.

Som jag har sagt här i kammaren vid många tillfällen: Det är inte regeringen som fattar besluten. Företagsledningen gör det.

BERTIL JONASSON (c) replik:

Herr talman! Budgetministern ger här en redovisning bl. a. av läget beträffande förhandlingarna i detta ärende. Det är ändå dessa jag tror på och som jag menar skall kunna ge ett snabbare resultat, och det är därför som jag yrkar bifall till utskottets hemställan. Jag utgår då ifrån att regeringen och inte minst budgetminister Mundebo gör vad på dem ankommer för att föra detta i hamn.

ELVY NILSSON (s) replik:

Herr talman! Det är ju väsentligt att veta vilken vikt vi i detta fall skall tillmäta Ingemar Mundebos ord här i kammaren. Vad betyder det att han ger oss den föreställningen att bryggeriet i Torsby skall vara kvar? Där har man hitintills levt i den föreställningen att vad som föreslås är att bryggeriet skall vara borta 1982. Man har fattat ett beslut om att maltdryckstillverkningen skall bort. I MBL-förhandlingarna har inte nämnts någonting om fördubbling, garanti, att antalet sysselsatta skall vara oförändrat osv.

Det är väsentligt om vi får uppfatta det som Ingemar Mundebo sagt som ett löfte, att han har sådana uppgifter att vi kan fara hem till Torsbyborna och säga: Vi behöver inte vara rädda längre! Torsby bryggeri får vara kvar.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Jag har redovisat företagsledningens uppfattning i de överläggningar som pågår. De ståndpunkterna är inte nya för dagen, som antyds här, utan man har arbetat med dessa under den senaste tiden. Det är också med detta underlag man går till beslut på måndag.

Tredje vice talmannen anmälde att Elvy Nilsson anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

RAUL BLÜCHER (vpk):

Herr talman! "Detta är början till slutet för Torsbybryggeriet." Så uttryckte sig i dag ordföranden i Värmlands LO-distrikt om Pripps aktuella planer på att lägga ner maltdryckstillverkningen vid bryggeriet i Torsby.

Den bedömningen skiljer sig som framgår radikalt från den bedömning som budgetministern nyss har refererat här.

Det pågår, som nämnts tidigare av Elvy Nilsson här, f. n. förhandlingar mellan företaget och de anställdas företrädare enligt den s. k. medbestämmandelagen om de aktuella inskränkningarna i Torsby. Alltför många fackliga företrädare har redan tidigare befunnit sig i den föga avundsvärda situation som Torsbyarbetarnas förhandlare nu är inne i. Framför allt när förhandlingar enligt MBL har gällt långt framskridna planer på att lägga ner eller flytta tillverkning så har det visat sig att lagen är verkningslös som skydd

för de anställdas intresse att få behålla arbeten i sin hemort. Medbestämmandelagen har allmänt börjat kallas vid öknamnet "tutan" med den innebörden att arbetsköparen alltid använder lagen för att tuta innan de anställda körs över. Det är alltså inte mycket att hoppas på för bryggeriarbetarna i Torsby i de pågående förhandlingarna.

Det märkliga är att ett företag som väsentligen tillverkar för en hemmamarknad och som alltså har en lokal och regional avsättning för sin produktion, tillika ett företag som till 75 % ägs av svenska staten, springer ifrån sitt sociala ansvar med ett vinstbortfall på 2 milj. kr. som enda bevekelsegrund. Det är alltså inte något krisföretag, inte någon krisbransch, som vi har att göra med. Det är i stället fråga om nya raska steg mot centralisering och monopolisering.

Här finns det all anledning att stanna upp och undersöka vad som först kan göras regionalpolitiskt. Vi måste ju besinna vilken effekt ett bortfall av bara ett femtiotal arbeten, som det är fråga om i fallet Torsbybryggeriet, skulle ha i en glesbygdskommun som Torsby.

En hårdhänt mekanisering av skogsbruket och utslagning av små och medelstora företag har under de senaste årtiondena drabbat Torsby kommun utomordentligt hårt och gett kommunen bestående glesbygdsproblem. En stor del av kommunens arbetande befolkning består i dag av långpendlare. Tidigare samhällseliga insatser för att bygga upp förädlingsindustrier i kommunen är i dag hotade av strukturomvandlingen inom skogsindustrin.

De aktuella planerna på att flytta bort bryggeritillverkningen från Torsby till storstadsområdena upprör i dag hela den nordvämländska bygden. Rösterna har höjts för en bojkott av Pripps varor för att skapa en påtryckning på det stora monopolbolaget. Det finns en vilja att på något sätt ta upp kampen för att arbetstillfällena skall bevaras i Torsby.

Den värmländske LO-ordföranden vet vad han talar om. Han har själv sin dagliga gärning på bryggeriet i Torsby. I dag har han träffat några av sitt läns riksdagsledamöter. Han sade vid detta tillfälle också så här: "Vi ser inte partipolitiskt på frågan. Detta är en ren vädjan till er."

Det värmländska LO-distriktet står bakom kravet på att arbetena skall finnas kvar vid Pripps i Torsby. De båda arbetarpartierna ställer också upp på detta krav. I valtider brukar även borgerliga partier hänvisa till sina många väljare bland LO:s medlemmar. Därför är det på sin plats att nu vädja till dessa partier, åtminstone de borgerliga ledamöter som är valda i Värmlands län, att i den här frågan ta en extra funderare och ställa upp på sina väljares krav.

I synnerhet hoppas jag att länets centerpartistiska riksdagsmän fullföljer ansatsen i sin egen motion, där de begär förslag av regeringen som säkerställer driften vid Pripps bryggeri i Torsby. Utskottsmajoritetens skrivning ger inget stöd åt ert krav. Om ni inte vill betraktas som opportunisterna, så stöd reservationen! Ett stöd till reservationen kostar inte några pengar, det ger bara en nödvändig frist för att undersöka möjligheterna till en annan lösning som kan rädda jobben i Torsby.

HUGO BENGTTSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill bara göra en liten kommentar i anledning av vad Raul Blücher sade om att en nedläggning av öltillverkningen vid bryggeriet i Torsby skulle vara början till slutet för bryggeriet. Från socialdemokratiskt håll har vi hela tiden hävdats att människorna vid bryggeriet i Torsby skall ha sysselsättning. Men det kan inte vara livsviktigt för dem om det rinner öl i flaskorna som lämnar bryggeriet eller om det är läskedrycker eller något annat som de tillverkar. Det angelägna är att de har sysselsättning. Det är detta som vi från socialdemokratiskt håll vill markera.

RAUL BLÜCHER (vpk) replik:

Herr talman! Det var synd att Hugo Bengtsson inte var med när ordföranden i Värmlands LO-distrikt i dag var här och träffade värmländska riksdagsledamöter. Då kunde Hugo Bengtsson ha givit honom denna lugnande förklaring. Det är honom jag refererar, det är hans bedömning som jag har vidarebefordrat. Det är inte min egen bedömning, och jag söker inte sak med socialdemokratin i denna fråga.

OLLE GÖRANSSON (s):

Herr talman! Det är många bryggerier, både traditionsrika och gamla, som snart kommer att gå all världens väg. Vi har bara i Mellansverige ett par stycken. 30 människor arbetar i Kopparbergs bryggeri och 55 i Arbogas bryggeri. Dessa bryggerier har kommit i kläm, medan de stora i branschen har övertagit deras jobb.

Trots att personalen på alla platser – men framför allt i Arboga, tror jag – har gjort en oerhörd insats för att komma med idéer och förslag till statsmakterna på vad man skulle kunna göra i övrigt, har inte utskottsmajoriteten velat lyssna på dem, och ej heller regeringen. Detta är beklagligt – med hänsyn till att regeringen är innehavare av 75 % av aktierna borde man mera ha visat framfötterna när det gällde att gå in och göra någonting för de anställda vid bryggerierna.

Jag skall inte använda hela den taletid som jag har begärt, men efter att ha lyssnat till Anders Gernandts röstförklaring är jag tvungen att säga några ord. Han påstår att även om man i reservationen formulerar sig starkare och mera långtgående så har den inte större politisk kraft än utskottsmajoritetens skrivning. Ja, hur är det med detta? Jag vill säga att det är en oerhörd skillnad mellan orden i majoritetens skrivning och det som reservationen omfattar. Utskottsmajoriteten säger att riksdagen inte skall vidta några särskilda åtgärder men att man skall vara beredd att använda arbetsmarknadspolitiska medel. Ja, jag hoppas verkligen att de vanliga arbetsmarknadspolitiska medlen skall användas! Men detta säger alltså majoriteten. Vad säger de socialdemokratiska reservanterna? Jo, de kräver att regeringen presenterar en strukturplan och ett åtgärdsprogram för sysselsättningen på de berörda orterna. De kräver att inget bryggeri får läggas ned innan man har kommit fram med alternativ sysselsättning för de anställda. Jag tror att det ligger mera politisk kraft i detta än Anders Gernandt vill tolka in i det i sin

röstförklaring.

Men det är inte bara i orden, utan det är kanske framför allt i handling som Anders Gernandt om en liten stund skulle kunna visa en verklig politisk kraft. Och det är om han låter sitt pekfinger vandra mot den knapp som kommer att stå för reservationen. Jag är övertygad om att det i så fall kommer att ge ett resultat för de anställda vid bryggeriet i Arboga lika väl som för de anställda i Kopparberg och på alla andra orter. Då är det en politisk kraft i det fingret. Det minsta vi kan begära av Anders Gernandt är därför att han utnyttjar denna kraft.

Naturligtvis kommer kraven på företagsledningen och aktieägarna att öka om reservationen vinner. Då får reservationen en politisk kraft.

Det finns ett talesätt om ölet i Arboga. Det sägs: Det kommer surt efter som Arbogaöl. För de anställda vid bryggeriet i Arboga kan det efter den debatt vi haft här i dag bli surt, men det kan också bli sött som kommer efter. Följer Anders Gernandt – och gärna flera – den socialdemokratiska reservationen är jag övertygad om att de anställda och berörda i kommunerna i morgon kommer att säga att det i alla fall inte kom något surt efter beslutet i riksdagen.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde Thure Jadestig, Karin Flodström, Karl-Gustaf Mathsson och Kerstin Andersson i Kumla (alla s).

ANDERS GERNANDT (c):

Herr talman! Jag skall försöka fatta mig riktigt kort för att ta vara på tiden, men jag måste få säga ett par ord till Olle Göransson. Han uttryckte sig felaktigt när han sade att talesättet löd att det kommer surt efter som Arbogaöl. Det heter egentligen att det kommer efter som Arbogaöl. Vi får väl se om det som kommer efter i detta fall blir surt eller ej.

Reservanterna, och även Olle Göransson, har kommit på efterkälken i sitt handlingssätt. Det är bra att de har kommit så småningom, men justeringen borde ha gjorts i ett tidigare läge, när styrelsen i Brygginvest behandlade denna fråga. Och jag vill gärna fråga Olle Göransson om han kan säga varför ingen socialdemokratisk representant reserverade sig redan då, vid källan. Detta handlingssätt kan ge upphov till misstanken att socialdemokraterna på den tiden inte hade det intresse som man i dag har.

I reservationen framhålls särskilt Torsbybryggeriet. Det sägs klart ut att man anser att bryggeriet i Torsby skall vara kvar. Det betyder att socialdemokraterna inte har ansett att bryggeriet i Arboga skall vara kvar, utan att problemen där i stället skall justeras med arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det är just vad utskottet rekommenderar och vad även budgetministern här har berört. Jag kommer därför att känna mig samvetsmässigt helt välställd när jag i denna fråga trycker på ja-knappen. Jag hoppas också att den rent politiska argumentation som kommer att gå ut till Arbogaborna inte skall missförstås alltför mycket utan att de skall ha förståelse för att det

Nr 140

Torsdagen den  
8 maj 1980

---

*Bryggeriindustrin*

ställningstagande som jag har tagit är väl så gagneligt för dem som om jag hade röstat på reservationen.

OLLE GÖRANSSON (s):

Herr talman! Vi upplevde för en stund sedan hur de värmländska riksdagsmännen avkrävde Ingemar Mundebo ett besked om hur det blir med bryggeriet i Torsby. Anständigheten kräver att Anders Gernandt, som en av regeringsblockets representanter i kammaren, avkräver Ingemar Mundebo samma besked när det gäller Arboga, för att därmed rädda sysselsättningen vid bryggeriet där.

ANDERS GERNANDT (c):

Herr talman! Tack, Olle Göransson, för det yttrandet! Jag har hela tiden velat avkräva Ingemar Mundebo ett sådant besked, men jag har tyckt att jag inte skulle förlänga debatten med det. Jag har nämligen räknat med att regeringen, helt naturligt, avser att fördela sina hjälpåtgärder på de båda ställena. Men, herr budgetminister, var nu så vänlig och säg några pålitliga och uppmuntrande ord även om Arboga!

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Vi skall se på situationen sådan den verkligen är. Denna debatt förs ju med utgångspunkt i att bryggeriindustrins kapacitet endast är utnyttjad till 70 %. Det är verkligheten, oberoende av vad som står på olika sidor i ett utskottsbetänkande. Verkligheten är också den, att det i de förhandlingar som har förts har gjorts allt som är möjligt att göra för att antingen behålla sysselsättningen eller också finna alternativ som är möjliga att utnyttja och som kan vara bra för de anställda.

Enligt den information som jag har fått har utgångspunkten i förhandlingarna om Arboga varit att en nedtrappning av verksamheten i två etapper är ofrånkomlig. De som berörs av detta har i majoriteten av fallen fått erbjudande om anställning på samma ort – i Arboga. I några fall kan en pensionering bli aktuell, och det kan hända att somliga visstidsanställningar inte förlängs. Men i majoriteten av fallen ges alltså möjlighet till andra anställningar.

Det betyder att man som utgångspunkt när man har gått in i dessa överläggningar har haft vad näringsutskottet har sagt både i tidigare betänkanden och i detta betänkande, där utskottet pekar på att alternativ bör finnas och att samhället skall vara berett att vid behov också använda arbetsmarknadspolitiska medel.

OLLE GÖRANSSON (s):

Herr talman! Jag konstaterar bara att herr Gernandt fick ingen tröst, inget besked om att bryggeriet i Arboga blir kvar. Nu vill jag bara begära att herr Gernandt röstar för reservationen.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Som jag har sagt flera gånger tillkommer det företagsledningen att efter förhandlingar med personalen och efter beslut i styrelsen fatta de slutgiltiga besluten. Något mera positivt och sött ligger inte i reservationen. Tvärtom, där ligger många sura piller som liksom Arbogaölet känns efteråt.

OLLE GÖRANSSON (s):

Herr talman! Budgetministern talar om att det finns sura piller i reservationen. Kan man få något exempel på detta?

ANDERS GERNANDT (c):

Herr talman! Jag vill avslutningsvis göra en liten deklARATION.

När det gäller det handlingsätt som man väljer för att försöka nå sitt mål – att personalen vid Arboga bryggeri skall få sin anställning och ekonomi tryggad för framtiden – vill man uppnå så stor styrka som möjligt. Som jag sade förut: Säsom enskild riksdagsledamot och motionär måste man bl. a. utgå ifrån att styrkan i den politiska plattform som man har främst grundar sig på solidaritet med den riksdagsgrupp som man representerar. Det är den vägen kraften skall komma, inte bara genom ordvändningar och mer eller mindre löftesrika tal. Jag tror också att detta kommer att besannas i den här röstningssituationen.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Jag tror att Olle Göransson kan få besked, om han läser s. 9 i utskottsbetänkandet och funderar över innebörden i vad som där sägs. Där står det nämligen att man måste vänta med beslut och handling tills riksdagen någon gång i höst kan ta ståndpunkt. Vi är beredda att nu aktivt gå in och göra vad som är möjligt att göra på alla de berörda orterna.

*Överläggningen var härmed avslutad.*

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av Ingvar Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Hugo Bengtsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkande 44 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av Ingvar Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Hugo Bengtsson begärde röst-

räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 158

Nej – 156

---

*Vissa engångs-  
förpackningar för  
öl och läskedrycker*

## § 2 Vissa engångsförpackningar för öl och läskedrycker

Föredrogs näringsutskottets betänkande 1979/80:45 med anledning av motioner om vissa engångsförpackningar för öl och läskedrycker.

I detta betänkande behandlades motionerna

1979/80:316 av Elvy Nilsson m. fl. (s), vari såvitt nu var i fråga (yrkande 2) hemställts att riksdagen uttalade att planerna på övergång till engångsburkar av aluminium vid AB Pripps Bryggeri borde stoppas och att styrning mot större användning av returglas borde stimuleras.

1979/80:720 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen skulle uttala sig för och hos regeringen hemställa om förslag om förbud mot tillverkning av öl- och läskburkar av aluminium i enlighet med vad som anförts i motionen.

1979/80:945 av Lennart Brunander och Märta Fredrikson (båda c), vari hemställts att riksdagen skulle

1. hos regeringen anhålla att åtgärder vidtogs för att stoppa användningen av engångsförpackningar av aluminium för dryckesburk intill dess att ett tillfredsställande system för uppsamling och återanvändning framkommit.
2. uttala sig för att returglas användes i större utsträckning.

1979/80:1409 av Ivar Franzén och Ulla Ekelund (båda c), vari hemställts att riksdagen skulle anhålla att regeringen vidtog sådana åtgärder att den samhällsekonomiskt felaktiga satsningen på aluminiumburkar stoppades och att användningen av returförpackningar främjades.

1979/80:1766 av Hans Alsén m. fl. (s), vari hemställts att riksdagen skulle anhålla att regeringen föranstaltade om forsknings- och utvecklingsarbete avseende returemballage för öl och läsk, bl. a. i syfte att möjliggöra ett framtida förbud mot engångsemballage på detta produktområde och

1979/80:1768 av Stina Andersson (c), vari hemställts att riksdagen skulle anhålla att regeringen skyndsamt lät utreda frågan om användningen av returförpackningar samt i detta sammanhang undersökte de ekonomiska styrmedel som kunde bli nödvändiga.

Utskottet hemställde

att riksdagen med anledning av motionen 1979/80:316 yrkandet 2 samt

motionerna 1979/80:720, 1979/80:945, 1979/80:1409, 1979/80:1766 och 1979/80:1768 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anförde.

JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Detta betänkande behandlar några motioner om engångsförpackningar för öl och läskedrycker, och främst gäller det förpackningar av aluminium. Av dessa motioner står vårt parti för undertecknandet av en, nämligen motion 720.

Två företag har beslutat att uppföra en fabrik för framställning av aluminiumburkar. Införandet av dessa aluminiumburkar går stick i stäv med den önskvärda utvecklingen mot energisnåla förpackningar och minskad nedskräpning. Detta är ett slående exempel på hur de s. k. fria marknadskrafterna ställer myndigheter och samhälle inför ett fullbordat faktum. Här har berörda företag utarbetat sina planer utan nämnvärd kontakt med vare sig konsumenterna, övriga bryggerier eller handeln.

Nu har berörda företag lämnat en redogörelse för hur ett återtagningssystem skall fungera. Jag är förvånad över att ett företag kan lämna en sådan redogörelse. Ännu mer förvånad blir man, då utskottet tydligen har godtagit denna redogörelse utan en enda kommentar.

Vad säger man då i denna redogörelse? Jo:

”Återburksystemet innebär en insamling av aluminiumburkar i hushållen direkt kopplad till insamlingen av papper och textil.”

Omfattningen av textilinsamlingen känner jag icke till, men jag vet att det i dag är endast tio av landets kommuner som har denna pappersinsamling. Vidare säger man:

”De burkar som konsumeras utomhus lägger konsumenten i särskilda stationära och mobila burk uppsamlingsbehållare som finns uppställda i anslutning till frekventerade platser.”

Alla som besökt frekventerade platser utomhus vet hur det brukar se ut på dessa ställen.

Vidare sägs om burk uppsamlingsbehållarna: ”Dessa töms av den som ansvarar för hämtningen i hushållen alternativt omhändertas av annan person eller organisation.” Och slutligen: ”För upplöckning av burkar i naturen ordnas uppställningsaktioner.”

Eftersom utskottet inte haft anledning att kommentera denna redogörelse, så bör utskottets talesman eller taleskvinna skingra mystiken.

För det första: Hur skall insamlingen ske i övriga 268 kommuner och vad avses med ”annan person eller organisation” som skall omhänderta de burkar som konsumeras utomhus? För det andra: Vilken eller vilka skall ordna dessa uppställningsaktioner för upplöckning av burkar i naturen? Detta kallar företaget för ett system – jag tycker det är kvalificerat svammel.

Vad har då utskottet att säga? Jo, man hänvisar till jordbruksministern, som menar att det ankommer på de berörda företagen att svara för att frågan om återvinningen löses på ett från samhällets synpunkt tillfredsställande sätt. Vidare skriver utskottet:

Nr 140

Torsdagen den  
8 maj 1980

---

*Vissa engångs-  
förpackningar för  
öl och läskedrycker*

Torsdagen den  
8 maj 1980

---

*Vissa engångs-  
förpackningar för  
öl och läskedrycker*

”Frågan om tillsättande av en utredning om styrmedel för att säkerställa återvinning av aluminiumburkar bereds för närvarande inom regeringskansliet.”

Sedan instämmer utskottet i jordbruksministerns uttalande att en övergång till aluminiumburkar skulle utan en väl fungerande återvinning medföra inte bara en ökad energiåtgång utan också miljöolägenheter i form av ökad nedskräpning. Utskottet anser också att frågan om styrmedel för att åstadkomma en från samhällets synpunkt acceptabel återvinningsgrad bör utredas med det snaraste. I det sammanhanget vill man även att konsekvenserna för bryggerinäringen, handeln och konsumenterna av olika styrmedel skall beaktas.

Sammanfattningsvis innebär detta att utskottet inte utesluter en mängd framtida problem och att en mängd olika saker bör utredas. Men man har inget att erinra mot att framställningen av burkarna startas, fastän konsekvenserna inte är kända. I den här kammaren har otaliga gånger poängterats att vissa beslut inte kan fattas, eftersom det pågår utredningar eller på grund av att utredningar skall tillsättas. Men här går man den motsatta vägen. Beror detta på att det gäller ett storföretag? Det rimliga i det här fallet är väl ändå att utreda först och sedan besluta om införande av dessa aluminiumburkar, och detta om det visar sig vara ändamålsenligt och hanteringen från hela samhällets synpunkt är acceptabel.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till motion 720.

SVEN ANDERSSON (fp):

Herr talman! Då det föreligger ett enhälligt utskottsbetänkande kan jag fatta mig mycket kort. Men jag vill säga till John Andersson, eftersom han tog upp frågan om produktionen av dessa aluminiumburkar, att han bör ha klart för sig att vi i dag importerar 120 miljoner aluminiumburkar per år. Genom den tillverkning som nu skall komma till stånd skall man ersätta dessa burkar och sedan även ha en stor export.

Allt nog: Problemet med nedskräpning i naturen är inte nytt. Jag har ett mycket gott förflutet där, vill jag meddela John Andersson. Redan på 1960-talet tog jag i andra kammaren upp problemet med engångsglasen. Jag trodde då i min enfald att om man fick ett förbud mot engångsglasen, så skulle man komma till rätta med problemen.

Den motion jag väckte resulterade i utredningen Ett renare samhälle. Men det visade sig att jag inte hade rätt när jag trodde att om man bara införde ett förbud skulle det bli bra. Det kunde nämligen konstateras att returglasen blev engångsglas.

Man har även försökt olika slag av pantsystem – vi vet ju att pantsystem kan vara en god hjälp. Men lägger man en för hög pant på förpackningarna, följer också därmed problem, genom att det då går att importera tomma flaskor eller burkar, som är rätt billiga i inköp, för att få ut det höga pantpriset. Detta framgår av betänkandet från den utredning som landshövding Netzén var ordförande i, som är ganska intressant att läsa.

Man har redan erfarenheter av systemet med återvinning och avskiljning,

och självfallet kommer man att få mer erfarenheter av det genom testverksamheten i Varbergs kommun. I Vivallaområdet i Örebro kommun har det lyckade utfallet av hushållens separeringsverksamhet blivit mycket omtalat, och många har varit där och studerat den. Man separerar där avfallet och skiljer på papper, glas och metaller.

Det är alldeles klart att nedskräpningen i naturen är ett stort problem, trots att det är förbjudet att skräpa ner där. Returglasets ställning har dock varit god, det vill jag starkt betona. Detta beror på att många hushåll köper dryckerna backvis i affärerna och sedan lämnar tillbaka backarna. Nedskräpningsproblemet hänger också delvis samman med det rörliga friluftslivet – människorna kastar skräp i naturen fastän det är förbjudet. Det problemet har vi inte lyckats komma till rätta med.

Man kan undra vad det är för skillnad mellan en vanlig plåtburk och en aluminiumburk. Plåtburken rostar sönder på 15 år, medan aluminiumburken ligger kvar under avsevärt längre tid – och det är ju den lokala renhållningen som måste lösa problemet. Men kan vi få ett pantsystem, så som det är tänkt, förutsätter jag att förpackningarna – i likhet med vad som har gällt för returflaskorna – kommer att samlas upp, inte bara av dem som är anställda i kommunen för att hålla kommunen ren, utan även av många ungdomar och andra.

Herr talman! Utskottet har på olika sätt redovisat de utredningar som har företagits och ger en klar bild av att styrelsen för teknisk utveckling har varit involverad i en utredning om bryggeriernas förpackningar. Den utredningen gör i sin utomordentliga redovisning klart att returförpackningarna är att föredra framför engångsförpackningarna.

Med det anförda, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag skall fatta mig mycket kort.

För det första vill jag säga att en skillnad mellan aluminiumburken och plåtburken är att aluminiumburken är flera gånger så energikrävande att framställa som plåtburken. Man räknar även med att det på sikt blir brist på aluminium.

För det andra skulle det vara bra om utskottet ville granska den redogörelse som företaget för tillverkning av aluminiumburkar har lämnat och höra efter vilka dessa andra personer eller organisationer är som skall ordna uppställningsaktioner i skogen då man skall plocka upp plåtburkar.

Vidare råder det väl anarki i samhället, när man först beslutar att bygga en fabrik som innebär att man inför en ny förpackning och först därefter utreder konsekvenserna av detta – det måste väl vara rimligare att gå den andra vägen, nämligen att först utreda frågan och undersöka vilka konsekvenser ett sådant beslut skulle få och därefter eventuellt fatta beslut om att bygga fabriken och införa förpackningen. I det här fallet har gången varit helt vansinnig.

*Vissa engångs-  
förpackningar för  
öl och läskedrycker*

Torsdagen den  
8 maj 1980

---

*Vissa engångs-  
förpackningar för  
öl och läskedryck-  
er*

SVEN ANDERSSON (fp):

Herr talman! Låt mig citera vad som står på s. 5 i näringsutskottets betänkande:

”De viktigaste argumenten för beslutet att ersätta den gamla burken med en ny är enligt PLM följande. En återvinningsbar burk ersätter en icke återvinningsbar. Detta medför energibesparing vid en återvinningsgrad av mer än ca 50 %. Jämfört med den hittills använda är den nya burken ca 40 gram lättare och 10–15 öre billigare per styck.”

Energiåtgången blir inte så stor. Nu skall man i Varberg pröva sig fram hur man skall klara återvinningssystemet, och de erfarenheter från Vivallaområdet i Örebro som jag tidigare refererade till var också utomordentligt lyckade.

JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Det finns faktiskt uppgifter om att det skulle behövas en återvinningsgrad på 98 % för att det där resonemanget skall gå ihop. Jag vill inte garantera att det stämmer – det är svårt att sätta sig in i detta – men det finns alltså sådana uppgifter. Dessutom finns det vissa erfarenheter från USA när det gäller återvinningsburkar av aluminium. Dessa erfarenheter är inte särskilt glädjande.

LENNART PETTERSSON (s):

Herr talman! Bara helt kort:

I den mån som PLM och Pripps läser riksdagsprotokoll finns det kanske anledning att gå upp i den här debatten också från socialdemokratiskt håll och understryka det allvar varmed utskottet ser på den här frågan. Utskottets krav på att frågan om styrmedel skall utredas med det snaraste i syfte att åstadkomma en från samhällets synpunkt acceptabel återvinningsgrad visar det allvaret.

För att tala klartext kan man kanske säga att det endast är under förutsättning att ölburkarna av aluminium samlas upp och återanvänds som den fabrik som PLM nu håller på att bygga kan bli en affärsmässig framgång för företaget. Utan återvinning kommer restriktionerna från samhällets sida som ett brev på posten.

Att framställa aluminium är bland det mest energikrävande som finns. Aluminiumburkar som bara slängs innebär därför ett stort energislöseri, som knappast kan accepteras av samhället.

Också ur miljösynpunkt har aluminiumburken stora nackdelar, eftersom den inte bryts ned i naturen utan ligger och skräpar år efter år.

Såväl bryggeribranschen som handeln bör räkna med att samhället kommer att kräva införandet av ett pantsystem för aluminiumburken om andra metoder för insamling och återvinning misslyckas. Inte heller är det realistiskt av PLM och Pripps att tro att kommunerna skall ta på sig ansvaret för att samla in aluminiumburkarna. Kommunerna har inte bett att få den nya burken, och de har dessutom angelägnare uppgifter att satsa sina pengar på.

PLM bör alltså ha klart för sig, när man nu bygger vidare på sin aluminiumburksfabrik, att det med all sannolikhet finns en klar majoritet i riksdagen mot aluminiumburken om man misslyckas med sina löften om en hög återvinningsprocent.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motion 720 av Lars Werner m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan John Andersson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkande 45 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleds av bifall till motion 720 av Lars Werner m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då John Andersson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 299

Nej – 17

### § 3 Föredrogs

Näringsutskottets betänkande

1979/80:56 med anledning av regeringens skrivelse 1979/80:161 med överlämnande av allmänna pensionsfondens fjärde fondstyrrelsens årsredovisning

Utskottets hemställan bifölls.

### § 4 Föredrogs

Finansutskottets betänkande 1979/80:26 med anledning av propositionen 1979/80:124 om den centrala organisationen för rationalisering och ADB i statsförvaltningen samt i propositionen 1979/80:100 framlagda förslag om vissa anslag inom budgetdepartementets verksamhetsområde jämte motio-  
ner.

*Vissa engångs-  
förpackningar för  
öl och läskedryck-  
er*

Torsdagen den  
8 maj 1980

*Den centrala organisationen för  
rationalisering  
och ADB i stats-  
förvaltningen*

**Punkt 1**

**Den centrala organisationen för rationalisering och ADB i statsförvaltningen**

I proposition 1979/80:100 bil. 11 (budgetdepartementet) hade regeringen under punkten B 1 (s. 14) föreslagit riksdagen att i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till Statskontoret för budgetåret 1980/81 beräkna ett förslagsanslag av 57 600 000 kr.

Därefter hade regeringen i propositionen 1979/80:124 (budgetdepartementet) efter föredragning av budgetministern Ingemar Mundebo föreslagit riksdagen att

1. godkänna de riktlinjer för statskontorets verksamhet som förordats i propositionen,
2. godkänna huvuddragen av den omorganisation av statskontoret som förordats i propositionen,
3. bemyndiga regeringen att vidta de övergångsåtgärder och åtgärder i övrigt som behövdes för att en omorganisation skulle kunna genomföras,
4. till Statskontoret för budgetåret 1980/81 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 57 325 000 kr.

Beträffande det huvudsakliga innehållet i proposition 1979/80:124 anfördes bl. a. följande:

”I propositionen behandlas statskontorets verksamhet mot bakgrund av förslag från utredningen om central rationalisering och ADB (SOU 1979:72). Statskontorets huvuduppgifter bör vara att fungera som utredningsorgan åt regeringen och att ge vägledning och stöd till myndigheterna i frågor om rationalisering, administrativ utveckling och ADB. I propositionen anges vidare hur förslag om investeringar i ADB inom statsförvaltningen skall prövas innan de blir föremål för beslut. Omorganisation av statskontoret förutsätts hinna genomföras till den 1 januari 1981.”

I detta sammanhang hade behandlats den med anledning av proposition 1979/80:124 väckta motionen 1979/80:1957 av Rolf Rämgård m. fl. (c), vari hemställts att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna att

1. statskontorets övergripande mål borde formuleras i nära anslutning till definitionen av effektivitet enligt MBA-S-avtalet,
2. decentralisering som mål borde skrivas in i statskontorets instruktion såsom redovisats i motionen,
3. sådana former borde införas vid anskaffning av ADB-utrustning att regeringen fick tillfälle att för upphandlingar av viss betydelse pröva behovet av anskaffning innan offerter begärdes in,
4. organisationskommittén för statskontorets organisation borde få en parlamentarisk representation samt att strävan borde vara att den nya organisationen kunde tillämpas från och med den 1 juli 1981.

Utskottet hemställde

1. beträffande riktlinjer för statskontorets verksamhet att riksdagen med

bifall till proposition 1979/80:124 mom. 1 och med anledning av motionen 1979/80:1957 yrkandet 1 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. beträffande inskrivande av decentraliseringsmålet i statskontorets instruktion att riksdagen med bifall till vad som anförts i proposition 1979/80:124 och med avslag på motion 1979/80:1957 yrkandet 2 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. beträffande formerna vid anskaffning av ADB-utrustning att riksdagen skulle avslå motion 1979/80:1957 yrkandet 3,

4. beträffande omorganisation av statskontoret m. m. att riksdagen med anledning av proposition 1979/80:124 mom. 2 och 3 och motion 1979/80:1957 yrkandet 4 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. beträffande anslag att riksdagen till Statskontoret för budgetåret 1980/81 under åttonde huvudtiteln anvisade ett förslagsanslag av 57 325 000 kr.

Reservation hade avgivits *beträffande inskrivande av decentraliseringsmålet i statskontorets instruktion* av Torsten Gustafsson, Rolf Rämgård och Christina Rogestam (alla c) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen med avslag på vad som anförts i proposition 1979/80:124 och med bifall till motion 1979/80:1957 yrkandet 2 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört.

ROLF RÄMGÅRD (c):

Herr talman! Datafrågorna tillhör ju de frågor här i riksdagen som de flesta av oss riksdagsmän känner osäkerhet inför. Det är främst av två skäl som vi ännu famlar i mörkret när det gäller hur användningen av datorer kommer att utvecklas i det svenska samhällsmaskineriet.

För det första har vi litet till mans alltför liten kunskap om datateknikens möjligheter att anpassas till verksamheter som är inriktade på att betjäna människorna i hela vårt land. Vi måste med tanke på detta försöka undvika att låta oss styras av denna teknik, som har utvecklats under senare år och som representerar en av de stora framtidsmöjligheterna inom olika områden av det svenska samhället.

För det andra har det inte funnits någon klart uttalad målsättning för hur denna teknik skall styras och behandlas hos olika myndigheter som tar datatekniken till hjälp i sitt arbete.

Riksdagen behandlade förra året propositionen om ADB i statsförvaltningen. Beslutet då i riksdagen innebar att man skulle föra en mera målinriktad datapolitik samt att riksdagen skulle få en större insyn i utvecklingen av ADB-verksamheten inom olika myndigheter.

I det nu aktuella betänkandet behandlar finansutskottet frågan om den centrala organisationen för rationalisering och ADB i statsförvaltningen i anledning av proposition 124. Jag skall på grund av den sena timmen – och då flera ledamöter skall hinna med tåget – inte närmare kommentera utskottets

Nr 140

Torsdagen den  
8 maj 1980

---

*Den centrala organisationen för  
rationalisering  
och ADB i stats-  
förvaltningen*

Torsdagen den  
8 maj 1980

---

*Den centrala organisationen för  
rationalisering  
och ADB i stats-  
förvaltningen*

betänkande annat än den del till vilken vi från centern fogat en reservation.

I den nu aktuella propositionen tar man upp frågan om i vilken form statskontoret bör uppmärksammas på decentraliseringssträvandena inom statsverksamheten.

På våren 1979 biföll riksdagen ett yttrande från konstitutionsutskottet, 1978/79:35, där det sades att "ett lämpligt sätt att stimulera decentraliseringssträvandena inom statsförvaltningen är att skriva in ett decentraliseringsmål i olika författningar som styr arbetet i förvaltningen. I första hand bör bestämmelser skrivas in i allmänna verksstadgan och instruktionen för statskontoret. Dessa åtgärder kan enligt utskottets uppfattning vidtagas utan att ytterligare utredningar behöver avvaktas."

I proposition 1979/80:124 går föredragande statsråd emot detta och förordar att statsmakterna vid behov i uppdragen särskilt anger att utredningsarbetet skall inriktas mot att åstadkomma decentralisering.

Majoriteten i utskottet ifrågasätter nu om det är meningsfullt att dels ha ett allmänt formulerat decentraliseringsmål i den allmänna verksstadgan, dels också ett allmänt formulerat åläggande i statskontorets instruktion att redovisa alternativ som avser decentralisering. Utskottet menar att de decentraliseringsalternativ som skall utredas måste knyta an till det aktuella utredningsuppdraget, och eftersom direktiv nu normalt kommer att lämnas vid varje enskilt utredningsuppdrag kan sådana decentraliseringsalternativ preciseras av regeringen redan i direktiven.

Vi som representerar centerpartiet i utskottet har reserverat oss mot att utskottet nu ändrar på riksdagens beslut från våren 1979. Vid det beslutet gick utskottet emot föredragande statsrådet och anslöt sig till utredningen, flertalet ramissyttanden och två motioner från centerpartiet och socialdemokraterna. Vi anser att riksdagen även denna gång bör ändra på förslaget i propositionen.

Utskottsmajoriteten menar tydligen att de flesta enskilda utredningsuppdrag vid statskontoret skall ges av regeringen, som då lämnar särskilda direktiv. I propositionen utsägs dock att statskontoret på eget initiativ bör kunna utföra rationaliseringsutredningar i frågor av gemensamt intresse för flera eller alla myndigheter. Statskontoret kan även utföra utredningar på begäran av andra myndigheter. En huvuduppgift för statskontoret bör även vara att fungera som normgivande och stödjande expertorgan för de statliga myndigheterna i sådana frågor om rationalisering, administrativ utveckling och ADB som inte uttryckligen har lagts på annan central myndighet.

Vi reservanter anser att denna verksamhet – som alltså ligger utanför regeringens särskilda direktiv – kan få en betydande omfattning, och det är då angeläget att statskontorets arbete styrs av bl. a. ett konkret decentraliseringssträvande. Detta uppnås knappast om riksdagen beslutar i enlighet med utskottsmajoritetens skrivning.

Även för direktivskrivarna inom regeringskansliet borde det vara värdefullt om de vet att statskontorets verksamhet styrs bl. a. av ett decentraliseringsmål.

Herr talman! Jag yrkar med anledning av det anförda bifall till vår reservation under denna punkt och i övrigt bifall till utskottets hemställan.

**Nr 140**

Torsdagen den  
8 maj 1980

---

*Den centrala organisationen för  
rationalisering  
och ADB i statsförvaltningen*

**BO SIEGBAHN (m):**

Herr talman! Med hänsyn till den framskridna timmen skall jag fatta mig mycket kort.

Propositionen 124, och även yttrandet till densamma, har föranlett ganska få motioner; det är naturligt eftersom hela arbetet med statskontorets organisation och ADB-användning fortfarande befinner sig på utredningsstadiet eller är under arbete i departementet. Utskottet har kanske därför inte ägnat den tid Rune Rydén och Göthe Knutsons mycket uppslagsrika och värdefulla motioner borde ha föranlett. Det blir dock tillfälle att återkomma till detta.

Centern har lagt fram en motion som i fyra punkter föreslagit vissa ändringar, och utskottet har med en mycket förstående skrivning tillmötesgått tre av dem. På en punkt kvarstår en viss meningsskiljaktighet, och den gäller decentraliseringen. Rolf Rämgård har här utvecklat skälen för sitt förslag. De är visserligen mycket riktiga, men vi tror att när man nu i allmänna verksstadgan, som ju också gäller för statskontoret, har fått in en punkt som kräver att man tar hänsyn till decentraliseringsfrågorna, så är det ganska tillfredsställande.

Sedan kommer ju, som också Rolf Rämgård sade, troligen flertalet utredningar att initieras eller passera genom regeringskansliet. Om regeringen önskar att man skall ha ett eller flera decentraliseringsalternativ kommer då ett särskilt besked att kunna ges om det. Vi tror att det kanske kommer att vara värdefullare ur decentraliseringssynpunkt att man på det viset särskilt uppmärksammar sådana situationer och då ger särskilda direktiv. De önskemål som centermotionärerna har framfört gynnas kanske bäst av att man icke tar in ett särskilt stadgande i statskontorets instruktion. Det kan dessutom ofta vara så att det inte bör göras en utredning om ett decentraliseringsalternativ, därför att det skulle medföra en kostnad som i och för sig vore omotiverad. Det kan emellertid vara svårt för statskontoret att låta bli, om decentraliseringsmålet finns inskrivet i dess instruktion. Utskottsmajoriteten har därför kommit till den uppfattningen att det räcker med den instruktion som finns i verksstadgan och med de uttalanden som har gjorts här i riksdagen och från annat håll för att man skall uppnå de syften som utskottet och de olika partierna är överens om.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till finansutskottets hemställan i dess betänkande nr 26.

**ROLF RÄMGÅRD (c) replik:**

Herr talman! Helt kort till herr Siegbahn: Ni säger ju själv att vi har rätt i våra antaganden. Då hade det väl varit riktigt om utskottet hade följt upp vår argumentering.

Vad som är anmärkningsvärt är att riksdagen enhälligt så sent som förra

Torsdagen den  
8 maj 1980

*Den centrala orga-  
nisationen för  
rationalisering  
och ADB i stats-  
förvaltningen*

året beslöt att i instruktionen för statskontoret klart ange en målsättning för hur man skulle hantera dessa olika frågor. Vi har vänt oss emot att man på det här sättet gått ifrån detta av riksdagen så nyligen fattade beslut. Det anser vi anmärkningsvärt. Såvitt vi kan finna har inte något nytt kommit in i bilden som motiverar en ändrad inställning.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag skall också fatta mig kort och ta i anspråk kortare tid än den jag anmält, även om jag tycker att vi inte är här bara för att vi skall resa härifrån.

Det förs en debatt om proposition 124. Den debatten borde egentligen inte föras. Ärendet borde inte behandlas, eftersom behandlingen strider mot grundlagen.

Propositionen berör anslagsfrågor. Den borde därför ha överlämnats till riksdagen den 10 mars. Den är daterad den 13. Den är bordlagd den 19.

Grundlagens bestämmelse är till för att skydda riksdagens ställning mot regeringen. Riksdagen skall ges rimlig insyn, rimliga arbetsmöjligheter. Regeringen skall inte kasta in propositioner hur som helst under den arbetsmässigt hårdaste delen av riksdagsåret. Undantag kan i detta fall bara göras av s. k. synnerliga skäl. Sådana skäl föreligger inte. Sådana skäl har inte ens åberopats av regeringen.

Regeringen har inte bara lämnat den här propositionen i strid med grundlagen. Ett enstaka övertramp hade naturligtvis inte föranlett mig att gå upp i talarstolen här i kväll och göra sak av det hela. Det kommer andra propositioner. De gäller också pengar. De är också inlämnade för sent. När det dessutom är i så pass viktiga frågor som datafrågor kan man ytterligare understryka det otillfredsställande i att de inte lämnas i tid.

Nu vill jag fråga: Vem är det som har gett regeringen rätt att bryta mot grundlagens bestämmelse? Vem i finansutskottet är det som gett frisedel åt ett grundlagsstridigt beteende från regeringen?

Och får jag också fråga: Om det fanns skäl, vilka är de? Var är de synnerliga skälen, som grundlagen talar om? Varför har de inte meddelats riksdagen, vare sig av regering eller utskott?

Alltså: Vilka skäl finns? Det är en fråga till finansutskottets ledamöter. På den frågan måste det finnas ett svar.

Vad blir följden, om vi godkänner att regeringen får lägga fram förslag av ekonomisk karaktär på annat sätt än som sägs i grundlagen? Ser finansutskottet vad det leder till?

Det betyder ju att regeringen hädanefter kan överraska oss i riksdagen med vilka anslagskrav som helst efter den föreskrivna tiden. Det betyder i sista hand att riksdagen helt kan tappa greppet om den ekonomiska politiken, om budgetpolitiken – tappa det grepp som grundlagen velat att riksdagen skall ha och som riksdagen kan ha bl. a. därför att det finns en tidsgräns för avlämnandet av propositioner i anslagsfrågor.

Jag vill också fråga de borgerliga ledamöterna: Varför vill ni försämra riksdagens ställning? För det är väl ändå obestridligt att så sker om man

börjar släppa igenom saker på det här sättet? Om riksdagen inte har sin grundlagsenliga kontroll över anslagspolitiken – då blir dess ställning försämrad. Och jag frågar därför: Varför vill man driva igenom denna försämring?

Allra sist en annan synpunkt: Då och då reser sig borgerliga ledamöter och talar om demokratins spelregler, om demokratisk trovärdighet, om trohet mot grundlagen – särskilt då andras trohet.

Får jag fråga: Var är de i dag? Hur är det med trovärdigheten i dag? Hur är det nu med respekten för rikets grundlag?

Verkligheten är såvitt jag kan se den att ni håller grundlagen så länge det passar er. Ni är demokrater så länge ni har nytta av det. När det inte passar och när ni har större fördel av att bryta grundlagen – då bara bryter ni den.

Det är bara att konstatera att så är det.

Sådana är emellertid inte vi – grundlagen är till för att hållas, inte för att köras över.

Denna proposition, herr talman, är inte avgiven till riksdagen i enlighet med grundlagens krav. Utskottet borde därför egentligen bara föreslå en förlängning av förra årets anslag. Det borde ha varit det logiska.

Jag yrkar mot bakgrund av vad jag nu sagt på återremiss av ärendet till utskottet.

Överläggningen var härmed avslutad.

TREDJE VICE TALMANNEN: Propositioner ställs först beträffande det av Jörn Svensson under överläggningen framställda yrkandet om återförvisning av ärendet till utskottet. Jag erinrar om att det för bifall till detta yrkande räcker med att en tredjedel av de röstande ansluter sig till det.

Propositioner gavs först på bifall till det av Jörn Svensson under överläggningen framställda yrkandet om återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning samt vidare på avslag på återremissyrkandet, och förklarades att mindre än en tredjedel av de röstande hade besvarat den först framställda propositionen med ja och att kammaren alltså avslagit återförvisningsyrkandet. Sedan Jörn Svensson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren avslår det av Jörn Svensson under överläggningen framställda yrkandet om återförvisning av finansutskottets betänkande 26 till utskottet för ytterligare beredning röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Erhåller nej minst en tredjedel av de avgivna rösterna har kammaren bifallit återförvisningsyrkandet.

Vid omröstning genom uppresning förklarades att mer än två tredjedelar

*Den centrala organisationen för rationalisering och ADB i statsförvaltningen*

Torsdagen den  
8 maj 1980

*Den centrala orga-  
nisationen för  
rationalisering  
och ADB i stats-  
förvaltningen*

av de röstande hade besvarat den först framställda frågan med ja och att kammaren alltså avslagit återförvisningsyrkandet. Då Jörn Svensson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 286  
Nej - 22  
Avstår - 2

Kammaren hade alltså avslagit yrkandet om återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning.

M o m . 1

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av Torsten Gustafsson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Rolf Rämgård begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkande 26 punkt 1 mom. 2 röstar ja,  
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av Torsten Gustafsson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Rolf Rämgård begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 237  
Nej - 57  
Avstår - 15

M o m . 3-5

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

**Punkterna 2 och 3**

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 5 Föredrogs

Finansutskottets betänkande

1979/80:27 med anledning av motioner om datapolitiken

Utskottets hemställan bifölls.

## § 6 Föredrogs

Finansutskottets betänkande

1979/80:29 angående verkställd granskning av riksgäldskontorets förvaltning

*Punkt 1*

Lades till handlingarna.

*Punkt 2*

Utskottets hemställan bifölls.

## § 7 Föredrogs

Finansutskottets betänkande

1979/80:30 med anledning av i propositionen 1979/80:100 framlagda förslag om anslag för budgetåret 1980/81 till riksgäldskontoret jämte motioner

Socialutskottets betänkande

1979/80:40 beträffande propositionen 1979/80:133 med anledning av beslut fattade av internationella arbetskonferensen år 1979 vid dess sextiofemte möte

Kulturutskottets betänkanden

1979/80:31 med anledning av proposition 1979/80:134 med förslag till organisation av verksamheten vid Musikaliska akademiens bibliotek, Musikmuseet och Svenskt musikhistoriskt arkiv

1979/80:32 med anledning av proposition 1979/80:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1979/80 såvitt gäller kulturändamål

Civilutskottets betänkande

1979/80:28 med anledning av proposition 1979/80:97 om åtgärder mot strålrisker i byggnader såvitt propositionen hänvisats till civilutskottet

Jordbruksutskottets betänkande

1979/80:38 med anledning av propositionen 1979/80:97 om åtgärder mot strålrisker i byggnader i vad avser anslag under tionde huvudtiteln jämte motion

Kammaren biföll vad utskotten i dessa betänkanden hemställt.

## § 8 Kammaren åtskildes kl. 21.53.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

*/Solveig Gemert*